15 Μαρτίου 2015

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ (ΙΙ)

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες / Προσκυνήματα-Οδοιπορικά-Τουρισμός

Η εργασία μας αυτή αντικειμενικό σκοπό έχει να καταγράψει και να παρουσιάσει τις εκκλησίες και τις Μονές που είναι αφιερωμένες στην Παναγία και βρίσκονται στις περιοχές που εκτείνονται και από τις δυο πλευρές της Εγνατίας οδού. Στο πρώτο μέρος καταγράφονται τα μοναστήρια και οι ναοί της περιοχής της Ηπείρου, Νότιας Αλβανίας και Δυτικής Μακεδονίας.Στο άρθρο που δημοσιεύουμε στην συνέχεια αναφέρονται τα αξιόλογα θεομητορικά προσκυνήματα των Νομών Φλώρινας και Καστοριάς.

έρευνα:πρωτοπρεσβύτερος Δημήτριος Αθανασίου.

ΝΟΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

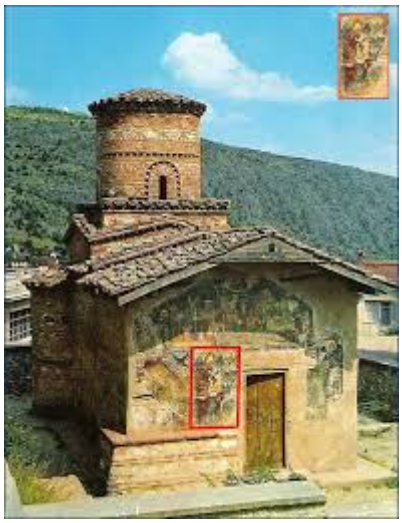
1.Παναγία η Κουμπελίδικη (11ος αιώνας)

Ο ναός που χαρακτηρίζει την πόλη της Καστοριάς, είναι αυτός της Παναγίας της Κουμπελίδικης. Ναός που θεωρείται ως ένα από τα σημαντικότερα μνημεία, στην περιοχή της Μακεδονίας. Χρονολογικά ο ναός τοποθετείται μεταξύ του 9ου και του 11ου αιώνα, με πιθανότερη ημερομηνία κατασκευής το 1020. Χτισμένος σε ψηλό σημείο της ακρόπολης του βυζαντινού κάστρου, δίπλα από το τείχος και τους δύο πύργους του.

Η ονομασία της εκκλησίας που είναι αφιερωμένη στην Παναγιά, λέγετε πως στα χρόνια του Βυζαντίου είχε το προσωνύμιο Σκουταριώτισσα και Ακαταμάχητος.Επιγραφές που συναντώνται στον τρούλο και ορίζουν την ιδιότητα της Θεοτόκου, ως προστάτιδα των τειχών. Η ονομασία Κουμπελίδικη προέκυψε στα χρόνια της Τουρκοκρατίας και προέρχεται από την λέξη ‘κουμπές’ που σημαίνει τρούλος. Ο ναός αυτός είναι ο μοναδικός στην Καστοριά με τρούλο. Ο εσωτερικός διάκοσμος του ναού είναι πολύ καλής ποιότητας και χρονολογείται μεταξύ του 1260 και 1280. μερικές από τις σημαντικές αγιογραφιές που κοσμούν το ναό είναι το Γενέσιο, τα Εισόδια και η Κοίμηση της Θεοτόκου, το Ύδωρ

Ελέγξεως, η Μνηστεία. Επίσης, αναπαρίσταται σε μία μοναδική απεικόνηση, το σπανιότερο θέμα της ιστόρησης, η ανθρωπόμορφη παρουσίαση της Αγίας Τριάδας.

Κατά την διάρκεια όλων αυτών των αιώνων ο ναός ανακαινίσθηκε για πρώτη φορά τον 15ο αι., όπου και έγινε προσθήκη εξωνάρθηκα με νέα τοιχογράφηση, τόσο στον εξωνάρθηκα όσο και σε τμήμα του εσωνάρθηκα και μέρος του εξωτερικού δυτικού τοίχου. Τον 17ο αι. ανακαινίσθηκε εκ νέου, με τοιχογραφίες που σεβάστηκαν τις πρότερες περιόδους και κάλυψαν κενά τμήματα του ναού. Το 1940, κατά την διάρκεια του ελληνοϊταλικού πολέμου, βομβαρδίστηκε ένα μέρος του
τρούλου, το οποίο αναστηλώθηκε το 1949. Κατά τα έτη 2002 – 2003, πραγματοποιήθηκε η μέχρι τώρα τελευταία συντήρηση των τοιχογραφιών και του ναού γενικότερα.

2.Ναός Εισοδίων της Θεοτόκου (Βαρλαάμ)

Ο Ναός των Εισοδίων της Θεοτόλου βρίσκεται στην παλιότερη συνοικία Βαρλαάμ μέσα στην πόλη της Καστοριάς.Πρόκειται για μονόχωρη ξυλόστεγη βασιλική.Ο Ναός υπήρξε μετόχι της Αγίας Αικατερίνης του Σινά.Ο ναός ήταν καθολικό μικρής μονής,όπως αποδεικνύουν υπάρχοντα ερείπια κελιών.

Σαν έτος ιδρύσεως της μονής αναφέρεται στην κτιτορική επιγραφή το 1614.Κτίτορες και χορηγοί της Μονής ήταν ο ιερομόναχος και μετέπειτα Μητροπολίτης Καστοριάς Θεοφύλακτος,δύο μοναχές και κάποιος ανώνυμος άρχοντας.Οι τοιχογραφίες του ναού χρονολογούνται από τον 17ο αιώνα.

3.Παναγία η Φανερωμένη

Βρίσκεται 17 χιλιόμετρα από την πόλη της Καστοριάς, στην περιοχή της Αγίας Κυριακής του Δήμου Μεσοποταμίας. Σχεδόν όλες οι εκδοχές περιστρέφονται γύρω από το λεχθέν ότι πριν μερικές δεκαετίες εμφανίστηκε σε τρία κοριτσάκια η Μητέρα του Θεού, η Θεοτόκος. Στον τόπο όπου εμφανίστηκε η Παναγία κτίστηκε ο ναός και εκεί, πάλι με την υπόδειξή Της, βρέθηκε αγίασμα. Τόπος Θεοφανείας. Λιμάνι προστασίας και σωτηρίας του λαού της σε κάθε δυσκολία.

Το καλοκαίρι του 2003 άρχισε η ανέγερση της μονής που σήμερα λειτουργεί ως γυναικεία κοινοβιακή. Στο μοναστήρι φυλάσσεται ως πολύτιμο κειμήλιο και φυλακτό ένα μικρό τεμάχιο της Τιμίας Ζώνης της Υπεραγίας Θεοτόκου, γι’ αυτό και το μοναστήρι γιορτάζει στις 31 Αυγούστου, ημέρα που τιμάται η Τιμία Ζώνη, καθώς και τεμάχια ιερών λειψάνων πολλών αγίων.

4.Παναγία η Μαυριώτισσα

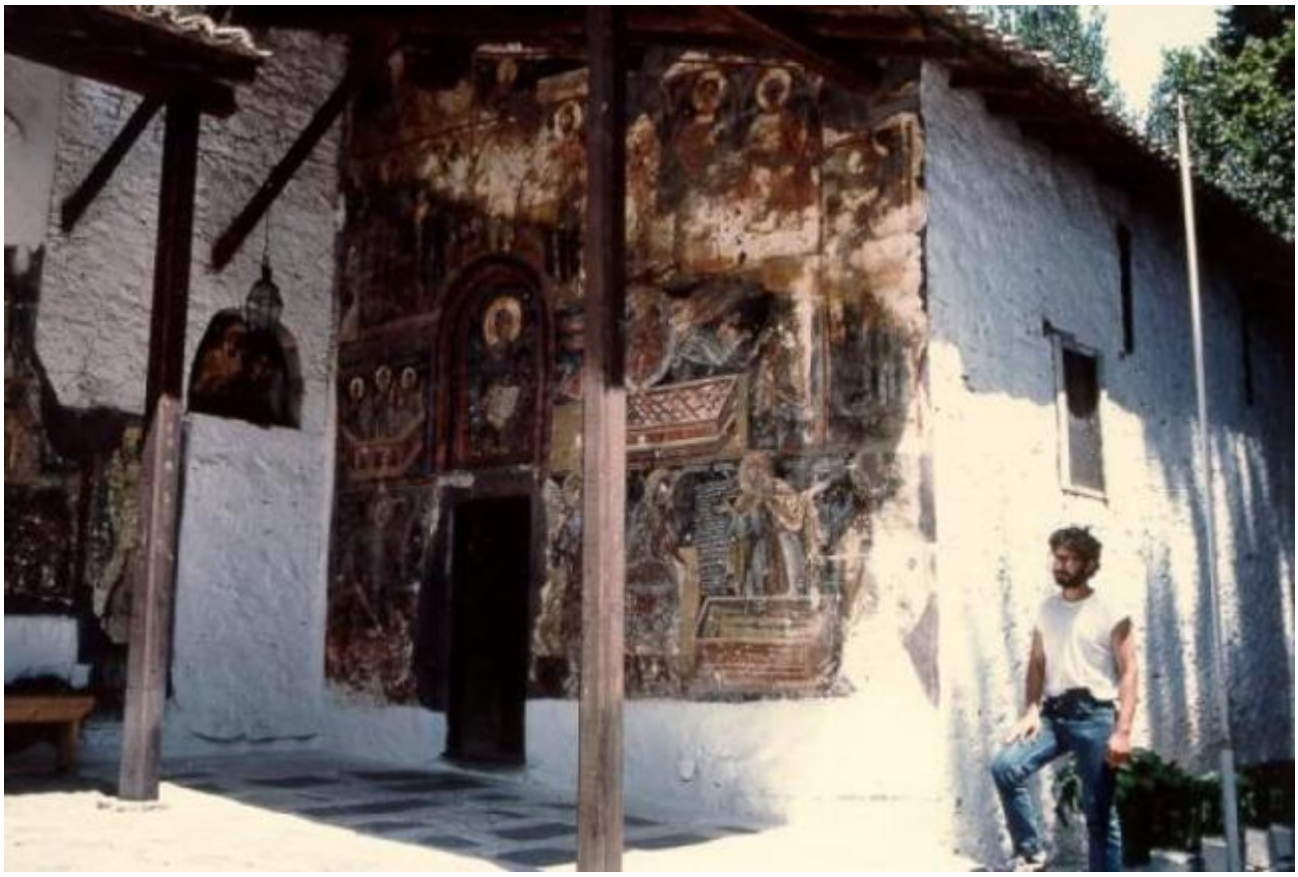

Η Ιερά Μονή Κοιμήσεως της Θεοτόκου – Παναγίας Μαυριωτίσσης βρίσκεται σε απόσταση 4 χιλιομέτρων νοτιοανατολικά από την πόλη της Καστοριάς. Αρχικώς ονομάσθηκε Μεσονησιώτισσα. Το σημερινό προσωνύμιο της φαίνεται ότι ελήφθη εκ του έναντι αυτής παραλιμνίου χωρίου Μαυρόβου (= Μαυροχωρίου) κατά τον ΙΖ΄ αιώνα. Είναι κτισμένη στο ανατολικό μέρος του βουνού της Καστοριάς, που αποτελεί χερσόνησο μέσα στην λίμνη Ορεστιάδα, σε μια τοποθεσία με αιωνόβια πλατάνια που τα κλαδιά τους αγγίζουν τα νερά.

Η ίδρυση και η ανακαίνιση της Μονής αποδίδεται στους αυτοκράτορες Αλέξιο Α΄ Κομνηνό (1081-1118), και Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγο (1259–1282) το 1083 και 1259 αντίστοιχα. Αφορμή για το κτίσιμο της Μονής υπήρξε το γεγονός ότι στο σημείο αυτό αποβιβάσθηκαν το 1083 στρατεύματα του Αλεξίου Α΄ Κομνηνού, για να εκδιώξουν τους κατακτητές της Καστοριάς Νορμανδούς.

Παλαιότερα η Μονή είχε μεγάλη περιουσία από δωρεές Καστοριανών, όπως του Γ. Μανωλάκη (1683) ή από αφιέρωση χωριών της περιοχής (Πατριαρχικό σιγίλλιο του 1684). Δωρεές μαρτυρούνται και σε κώδικα αποκείμενο στην Εθνική Βιβλιοθήκη Αθηνών. Από «ενθυμήσεις», χαραγμένες σε τοιχογραφίες της εξωτερικής πλευράς του Νάρθηκα, συμπεραίνουμε ότι η Μονή έφθασε σε ακμή το β΄ ήμισυ του ΙΓ΄

αιώνος. Αναφορά στην Μονή στις αρχές του ΙΘ΄ αιώνος κάνει ο Γάλλος διπλωμάτης François Pouqueville (1770-1838), ο οποίος την επισκέφθηκε μαζί με τον μητροπολίτη Νεόφυτο και δέχθηκαν την φιλοξενία των μοναχών κατά την διάρκεια μιας περιηγήσεώς τους στην λίμνη με τα γνωστά παραδοσιακά καράβια. Κατά την περίοδο της Οθωμανοκρατίας στην Μονή λειτούργησε σχολείο του «νάρθηκα».

Το καθολικό είναι μονόχωρος ξυλόστεγος ρυθμού βασιλικής ναός που στην ανατολική πλευρά απολήγει σε μεγάλη εξωτερικά ημικυκλική και βαθμιδωτή κόγχη. Η ευρύχωρη τετραγωνική λιτή επικοινωνεί με τον κυρίως ναό με μια θύρα.

Ο ναός καθώς και η χαμηλότερη κάπως λιτή καλύπτονται με αμφικλινείς στέγες. Η αγιογράφηση του ναού εσωτερικά σήμερα είναι αποσπασματική. Περιορίζεται στο ιερό βήμα, στο δυτικό τοίχο του κυρίως ναού, στον ανατολικό και στον νότιο τοίχο της λιτής καθώς και στην εξωτερική όψη του νοτίου τοίχου. Οι καταστροφές και οι επισκευές που έγιναν κατά καιρούς είχαν ως αποτέλεσμα να καταστραφούν πολλές από τις τοιχογραφίες της. Η εσωτερική αγιογράφηση ανάγεται στα τέλη του ΙΒ΄ αιώνος ενώ η εξωτερική αγιογράφηση εκτιμάται γύρω στο 1260.

Στο περίτεχνο ξυλόγλυπτο τέμπλο του ναού υπάρχουν αξιόλογες εικόνες του ΙΒ΄ και ΙΕ΄ αιώνος. Στην δεξιά πλευρά του τέμπλου οι εικόνες: «Ι(ΗΣΟΥ)Σ Χ(ΡΙΣΤΟ)Σ, Ο

COTHP TOY KOΣMOY», και «H KHMHCIC T(H)C ΘE(OTO)KOY». Στην αριστερή πλευρά η εφέστιος εικόνα: «M(HTH)P Θ(EOY), I MABPHΩTICA», αποτελεί αντίγραφο προυπαρχούσης εικόνος της Παναγίας η οποία καταστράφηκε περί το έτος 1650 από τους Οθωμανούς. Μετά την εν λόγω καταστροφή της, οι εκεί ασκούμενοι μοναχοί την αναπλήρωσαν με την σωζομένη σήμερα ανάλογη εικόνα της Παναγίας, η οποία φέρει στην όψη της την αφιερωτική επιγραφή: «Δέησις του δούλου του Θεού Κυπριανού μοναχού».

Στο ιερό βήμα επάνω από την βρεφοκρατούσα Πλατυτέρα με τους δύο σεβίζοντες Αρχαγγέλους στην κόγχη, στο ανατολικό αέτωμα απλώνεται η Ανάληψις του Κυρίου. Κάτω από την Πλατυτέρα στον ημικύλινδρο, σε στενή ζώνη, παριστάνονται οι τέσσερις Ευαγγελιστές ανά δύο αντικριστοί, καθισμένοι εμπρός από αναλόγια, και πιο κάτω εικονίζονται οι συλλειτουργούντες Ιεράρχες σε στάση τριών τετάρτων, και στους γύρω τοίχους πολλοί Άγιοι ολόσωμοι ή σε προτομές. Μεταξύ της Πλατυτέρας και των Ευαγγελιστών παρεμβάλλονται η προτομή του Χριστού σε τροχό και ένας δεόμενος μοναχός.

Στον δυτικό τοίχο του κυρίως ναού στο αέτωμα εικονίζεται η Πεντηκοστή, στην πρώτη πιο κάτω ζώνη ο Ιερός Νιπτήρ, η Σταύρωσις του Κυρίου και η Προδοσία, στην δεύτερη σε όλο το πλάτος του τοίχους η Κοίμησις της Θεοτόκου, στην τρίτη ολόσωμοι άγιοι, ο Αλέξιος ο άνθρωπος του Θεού και ο Ιωάννης ο Καλυβίτης.

Η λιποθυμία της Παναγίας στην Σταύρωση και το επεισόδιο του Ιεφωνία στην Κοίμηση της Θεοτόκου πρωτοπαρουσιάζονται στην Καστοριά. Στην σκηνή της λιποθυμίας εικονίζεται η Θεοτόκος, αριστερά από τον Εσταυρωμένο να κλίνει ισχυρά προς τα εμπρός το σώμα, έτοιμη να λιποθυμήσει και υποβαστάζεται από μια από τις τρεις φίλες της που την ακολουθούν ως τον τόπο της Σταυρώσεως.

Στον νάρθηκα, στον ανατολικό και στον νότιο τοίχο ιστορείται η Δευτέρα Παρουσία, δεξιά κάτω και δίπλα από τη βασίλειο πύλη η Βάπτισις του Κυρίου, αριστερά οι άγιοι Κωνσταντίνος και Ελένη και στον νότιο τοίχο, κάτω από τους κολασμένους της Δευτέρας Παρουσίας, ολόσωμοι οι άγιοι Μαρδάριος, Αυξέντιος, Ευστράτιος, Ευγένιος και Ορέστης, πάνω από την είσοδο (εσωτερικά) ιστορείται ο

άγιος Αντώνιος, ο «καθηγητής της ερήμου».

Στην εξωτερική παρειά του νοτίου τοίχους του καθολικού είναι ζωγραφισμένες: α) Ανατολικά, σε αβαθή κόγχη, παριστάνεται το εικονογραφικό θέμα της Ρίζας του Ιεσσαί, στο κάτω τμήμα της παραστάσεως απεικονίζεται ο προπάτωρ Ιεσσαί, οκτώ προφήτες και στην κορυφή η Παναγία με το Χριστό στην αγκαλιά της. β) Στην υπερκείμενη ζώνη δύο αυτοκρατορικές μορφές. Οι επιγραφές που συνοδεύουν την παράσταση μας βοηθούν να ταυτίσουμε τις δύο μορφές με έναν αυτοκράτορα της δυναστείας των Κομνηνών και με το Μιχαήλ Η’ Παλαιολόγο. γ) Δυτικότερα απεικονίζονται οι στρατιωτικοί άγιοι Δημήτριος και Γεώργιος και οι προφήτες Δαυίδ και Σολομών πάνω από την είσοδο του ναού.

Το εικονογραφικό πρόγραμμα του νοτίου εξωτερικού τοίχου έχει ερμηνευτεί ως ένα είδος εικαστικού εγκωμίου του Μιχαήλ Η’ Παλαιολόγου, μια προσπάθεια να συνδεθεί με τη δυναστική οικογένεια των Κομνηνών και να νομιμοποιήσει την κατοχή του βυζαντινού θρόνου. Ο παραλληλισμός με τη Ρίζα του Ιεσσαί, την εικαστική απόδοση της γενεαλογίας του Χριστού, ενισχύει το συμβολικό περιεχόμενο του προγράμματος.

Η προσθήκη σε επαφή με το καθολικό, του παρεκκλησίου του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου έγινε στα μέσα του ΙΣΤ΄ αιώνος. Οι θαυμάσιες τοιχογραφίες του (1552) οφείλονται στον Ευστάθιο Ιακώβου, ιερέα και πρωτονοτάριο Άρτης. Στην

εξωτερική όψη του δυτικού τοίχους του παρεκκλησίου: οι προφήτες Μαλαχίας και Νάθαν, οι άγιοι Σέργιος και Βάκχος, Ιάκωβος ο Πέρσης, Ελπιδοφόρος, Σώζων, Δομνίνος, Ιωάννης ο Θεολόγος, Τρεις Παίδες εν καμίνω, Μετάστασις του Ιωάννου του Θεολόγου, Εφραίμ ο Σύρος, άρχων Μιχαήλ, άρχων Γαβριήλ, Μερκούριος, Σισώης και Ιωάννης ο Καλυβίτης. Στο τέμπλο του ναού υπάρχουν αξιόλογες εικόνες του ΙΣΤ΄ αιώνος: α) «Ι(ΗCΟΥ)C Χ(ΡΙCΤΟ)C, Ο ΦΟΒΕΡΟC ΚΡΙΤΗC», β) «Μ(ΗΤΗ)Ρ Θ(ΕΟ)Υ, Η ΚΥΡΙΑ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ» και γ) «Ο ΑΓ(Ι)ΟC ΙΩ(ΑΝΝΗC) Ο ΘΕΟΛΟΓΟC».

Οι αγιογραφίες του ναού καλύπτουν εξ ολοκλήρου τους εσωτερικούς τοίχους και την πρόσοψή του, είναι δε διατεταγμένες σε ζώνες που χωρίζονται μεταξύ τους με ερυθρές ταινίες. Η καλλιτεχνική τους ποιότητα θεωρείται μέτρια, το θεολογικό περιεχόμενο των παραστάσεών τους όμως λογίζεται ιδιαίτερα υψηλό. Ο αγιογράφος ενώ εργάζεται με την τεχνοτροπία της «κρητικής» τεχνοτροπίας υπάρχουν όμως επιβιώσεις της «μακεδονικής» ζωγραφικής. Ο διάκοσμος του μνημείου υποβάλλει την εικόνα ενός τέλεια οργανωμένου συνόλου που σκοπό έχει να διδάξει και να παραδειγματίσει τους πιστούς.

5.Μονή Παναγίας Κλεισούρας

Σε υψόμετρο 970 μέτρων, το 1314 ένας Κλεισουριώτης ιερομόναχος, ο Νεόφυτος, ίδρυσε τη μονή Γενεθλίου της Θεοτόκου. Κλεισουριώτης μοναχός ήταν και αυτός που ξαναέδωσε ζωή στο μοναστήρι το 1813, ο Ησαΐας Πήστας από την μονή

Ιβήρων του Αγίου Όρους, ο οποίος επέστρεψε στην ιδιαίτερη πατρίδα του, μετά από όραμα της Παναγίας.
Η εκκλησία είναι ρυθμού τρίκλιτης, ξυλόστεγης, τρουλαίας βασιλικής με νάρθηκα και περιβάλλεται από ένα μεγάλο ορθογώνιο φρουριακό συγκρότημα, εντός του οποίου είναι χτισμένο το καθολικό. Οι αξιόλογες τοιχογραφίες της είναι έργο των Χιοναδιτών αγιογράφων Γεωργίου και Γεωργίου.
Ξεχωριστό είναι και το ξυλόγλυπτο τέμπλο της το οποίο χρυσώθηκε το 1772 από τον Κωνσταντίνο Κτίπα από το Λινοτόπι, περιοχή φημισμένη για τους αγιογράφους, τους αργυροχρυσοχόους, τους ξυλογλύπτες (ταλιαδόρους) και τους χαλκογράφους της. Η επιγραφή στο τέμπλο της μονής αναφέρει: ΕΧΡΙΣΟΘΗ ΔΙΑ / ΧΥΡΟΣ ΚΩΝΣΤ / ΝΤΙΝΟΥ ΚΤΙΠΑ ΜΕΝ / ΓΟΥΛΙΝΟΤΟΠΟΙΤΟΥ ΗΓΟΥΜΕΝ / ΕΥΟΝΤΩΣ ΤΟΥ ΠΑΝΟΣΙΟΤΑΤΟΥ ΚΥ / ΡΙΟΥ ΠΑΗΣΙΟΥ 1772.

Η χρύσωση, δηλαδή, του τέμπλου έγινε από το Λινοτοπίτη Κωνσταντίνο Κτίπα επί ηγουμενίας του ιερομόναχου Παϊσίου. Στη μονή υπάρχει και μία θήκη για λείψανα που δημιουργήθηκε λίγα χρόνια αργότερα, επίσης από Λινοτοπίτες.
Στα χρόνια του Μακεδονικού αγώνα περιθάλπει και φιλοξενεί Μακεδονομάχους. Στους χώρους της ο Παύλος Μελάς συγκροτεί τους πυρήνες του αγώνα. Στα μετέπειτα χρόνια, δεν υπάρχει μοναστική αδελφότητα στη μονή. Ασκητεύει μονάχη της εκεί, η γερόντισσα Σοφία από τον Πόντο. Δουλεύει με ζήλο μέχρι τα βαθιά της γεράματα και θεωρείται από πολλούς Αγία. Τα λείψανά της σώζονται στη μονή.
Από το 1933 και έπειτα ήταν μετόχι της Ιεράς Μονής Αγίων Αναργύρων Μελισσοτόπου. Από το 1993 λειτουργεί ως γυναικεία κοινοβιακή μονή.

Βιβλιογραφια:

1. Γ. Αλεξίου, Η Παναγία «Μαυριώτισσα», ο εικονογραφικός της τύπος (Η Οδηγήτρια και ο Αναπεσών), Καστοριά 2004.
2. Γ. Γούναρη, Η Παναγία Μαυριώτισσα της Καστοριάς, Θεσσαλονίκη 1987. 3. -, Οι τοιχογραφίες του Αγίου Ιωάννη της Μαυριώτισσας στην Καστοριά, Μακεδονικά, τ. ΚΑ΄ 1981, Θεσσαλονίκη 1981, σ. σ. 1-75.
4. Ιεράς Μητροπόλεως Καστορίας, Βυζαντινή Ιερά Ανδρώα Μονή Παναγίας Μαυριωτίσσης, Οι εικόνες του τέμπλου, του Καθολικού και Παρεκκλησίου του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου, Καστοριά 2003.
5. Ε. Λέκκου, Τα Ελληνικά Μοναστήρια, τ. 3, Αθήνα 1999.
6. Νομαρχιακής Αυτοδιοικήσεως Καστοριάς, Λεύκωμα Μνημείων Καστοριάς, Καστοριά, χ. χ.
7. François Pouqueville, Travels in Epirus, Albania, Macedonia, and Thessaly, London 1820.
8. Π. Τσαμίση, Η Καστορία και τα μνημεία της, Αθήναι 1949.
9. Μ. Χατζηδάκη, Βυζαντινή Τέχνη στην Ελλάδα – Καστοριά. Αθήναι 1979.
10.www.Amen.gr

ΝΟΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ-ΠΡΕΣΠΕΣ

1.Μονή Παναγίας Πορφύρας

Ο μονή Παναγίας Πορφύρας στο νησί του Αγίου Αχιλλείου

Η μονή της Παναγίας Πορφύρας, χαρακτηριστικό κτίσμα της πρώιμης περιόδου της Τουρκοκρατίας, 1524, Μικρή Πρέσπα, νησί Αγίου Αχιλλείου.

2.Ασκηταριό Παναγίας Ελεούσας

www.cyberotsarta.gr

ΑΣΚΗΤΑΡΙΟ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΕΛΕΟΥΣΑΣ 15ος αιώνας

Βρίσκεται σε ύψος 40m από τη στάθμη της λίμνης και είναι προσπελάσιμο μόνο με **βάρκα**. Ο ναός είναι **μονόχωρος** μικρών διαστάσεων και βρίσκεται σε πλάτωμα, στο κοίλωμα ενός βράχου. Η προσπέλαση θα πρέπει να γινόταν στα σημεία που δεν ήταν βατό το έδαφος με λαξευμένα στο βράχο ή κτιστά σκαλιά, ενώ στο τελευταίο τμήμα με ξύλινη σκάλα, η οποία σώθηκε σε κακή κατάσταση. Ο χώρος γύρω ήταν γεμάτος κελιά μοναχών, πολλά από τα οποία σώζονται σήμερα ερειπωμένα. Στην είσοδο της σπηλιάς υπήρχε τείχισμα, για την προστασία των μοναχών, το οποίο διατηρείται σε **χαμηλό** ύψος.

Ο ναός είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακός. Είναι το μοναδικό ασκηταριό που διατηρείται σε πολύ καλή κατάσταση, χωρίς να έχει υποστεί μεταγενέστερες επεμβάσεις. Εδράζεται σε λίθινη βάση η οποία θεμελιώνεται απευθείας στο βράχο. Η κόγχη του Ιερού είναι τριπλευρη. Ο ναός στεγάζεται με ημικυλινδρική καμάρα, η οποία εξωτερικά διαμορφώνεται σε δίρριχτη στέγη, καλυμμένη με ισχυρό κονίαμα. Οι τοιχοποιίες του είναι κτισμένες με καλής ποιότητας ασβεστοκονίαμα και ενισχύονται με ξύλινα ζωνάρια. Εσωτερικά είναι κατάγραφος με τοιχογραφίες και εξωτερικά, στη νότια και δυτική και ατελώς στην ανατολική όψη του, πάνω στο κονίαμα, το οποίο καλύπτει σε μεγάλο ποσοστό τους λίθους, είναι ζωγραφισμένος κεραμοπλαστικός διάκοσμος.

Στο ασκηταριό της Ελεούσας έχουμε στη ζωγραφική μία πρωτοφανή για την Πρέσπα επανάληψη αναφορών στους κτήτορές του, που σηματοδοτεί μία νέα εποχή αναφορικά με το ρόλο του ατόμου. Έτσι, εξωτερικά, στη δυτική όψη, σχηματίζονται με μεγάλα κόκκινα γράμματα δύο επιγραφές με ευχολογικό για τους κτήτορες περιεχόμενο, ενώ εσωτερικά στό υπέρθυρο της εισόδου η κτητορική επιγραφή μας πληροφορεί ότι για την ανέγερση και την ιστόρηση του μνημείου δαπάνησαν τρεις ιερομόναχοι, ο Σάββας, ο Ιάκωβος και ο Βαρλαάμ το 1409/10. Δεύτερη επιγραφή στο παράθυρο μας δίνει το όνομα του ιερομόναχου και ζωγράφου Ιωαννίκιου, που φιλοτέχνησε τις τοιχογραφίες , οι οποίες συνηρήθηκαν και διατηρούνται σε πολύ καλή κατάσταση. Η διαφοροποίηση της κάτω από την άνω ζώνη των θεμάτων δείχνει τη δραστηριότητα δύο χεριών, πιθανώς δασκάλου και μαθητή. Ο προικισμένος και μάλλον ηλικιωμένος δάσκαλος κοσμεί τη χαμηλή ζώνη, σύμφωνα με την υψηλή παλαιολόγεια παράδοση της μακεδονικής ζωγραφικής του 14ου αι., ενώ ο νέος μαθητευόμενος αναλαμβάνει τα υψηλότερα επίπεδα δημιουργώντας εξπρεσιονιστικές και λαϊκότροπες συνθέσεις, σύμφωνα με το πνεύμα των τοπικών εργαστηρίων του 15ου αι.

Από τις παραστάσεις παρουσιάζουν ενδιαφέρον οι κεφαλές των στρατιωτικών αγίων, οι δύο μοναχοί και κτήτορες γύρω από την ένθρογη Βρεφοκρατούσα και ο σπάνιος για την εποχή Χριστός Άγγελος της Μεγάλης Βουλής στην καμάρα.

Κατά τις πρόσφατες εργασίες στο ασκηταριό αποκαταστάθηκε η συνοχή της θεμελίωσης του ναού με τοπικές ανακτίσεις, βαθιά αρμολογήματα και εμποτισμούς, ενώ στην ανωδομή οι εργασίες περιορίσθηκαν στο φράξιμο των ρωγμών, ώστε να παρεμποδισθεί η είσοδος υγρασίας, η οποία σε περιόδους παγετού προκαλεί παραπέρα καταστροφή της τοιχοποιίας. Τα κελιά και το προτείχισμα στερεώθηκαν στο ύψος που διασώζονταν. Όλη η κλίμακα ανόδου, με εξαίρεση το τελευταίο τμήμα, καλύφθηκε με λιθοπέντυση και τοποθετήθηκε μεταλλικό προστατευτικό κιγκλίδωμα.

www.cyberotsara.gr

Το ασκηταριό της Παναγίας Ελεούσας ανάγεται στις αρχές του 15ου αιώνα και είναι το καλύτερα διατηρημένο μνημείο της Μεγάλης Πρέσπας. Η θέση στην οποία βρίσκεται (μέσα στον βράχο), έπαιξε ρόλο σε αυτό, καθώς έτσι προστατεύεται από τα καιρικά φαινόμενα.

Ο μικρός ναός είναι εξ ολοκλήρου χτισμένος με πέτρα και στο εσωτερικό του σώζονται πολλές τοιχογραφίες. Η θέα προς τη λίμνη και τα αλβανικά βουνά είναι εντυπωσιακή ενώ υπάρχει χώρος και για ξεκούραση...

Βραχογραφία Παναγίας Βλαχερνίτισσας

www.cyberotsarta.gr

Από το σημείο Δ (βλέπε χάρτη) στρίβουμε δεξιά (ανατολική κατεύθυνση) σε τοποθεσία όπου δεν υπάρχει σαφές μονοπάτι και ψάχνουμε να βρούμε το ρέμα που περνάει ανάμεσα από τους βράχους και κατηφορίζει απότομα στη λίμνη. Σε αυτό το σημείο χρειάζεται προσοχή καθώς το έδαφος είναι ολισθηρό και γεμάτο αιχμηρούς θάμνους. Είναι και το μόνο μέρος που θα χρειαστεί να συρθούμε.

Φτάνοντας στην παραλία δεν είναι δύσκολο να εντοπίσουμε την πρώτη βραχογραφία, αυτή της Βλαχερνίτισσας. Βρίσκεται σε ένα μικρό διάζωμα, ψηλά στον βράχο, η προσέγγισή της όμως είναι εξαιρετικά επικίνδυνη χωρίς μέτρα ασφαλείας. Φιλοτεχνήθηκε τον 15ο αιώνα και μάλλον ανήκε σε παρακείμενα κελιά μοναχών. Εναλλακτικά, και για όσους έχουν σκοπό να βουτήξουν στη λίμνη, στη συγκεκριμένη βραχογραφία μπορούμε να πάμε με τα πόδια και απ’ ευθείας από το χωριό, υπάρχει όμως ένα μικρό κομμάτι ενδιάμεσα στο οποίο πρέπει να κολυμπήσουμε.

Βραχογραφία Παναγίας Ελεούσας ή Δεξιοκρατούσας

www.cybercharta.gr

www.cyberotsarta.gr

Η βραχογραφία της Παναγίας Δεξιοκρατούσας, δημιούργημα του 14ου αιώνα, βρίσκεται σε απόσταση περίπου 150 μέτρων μετά τη Βλαχερνίτισσα και η

πρόσβαση, αφού βρισκόμαστε ήδη στην παραλία, δεν είναι πρόβλημα. Δίπλα στη βραχογραφία, σε ύψος περίπου 10 μέτρων από την επιφάνεια της λίμνης, σώζεται μια ξερολιθιά που ίσως κάποτε προστάτευε κάποιον μοναχό που ασκήτευε στο κοίλωμα του βράχου, ακριβώς από πίσω. Στη βάση του βράχου της Δεξιοκρατούσας υπάρχει μικρό σπήλαιο, ένα από τα πολλά που εντοπίζονται στην ευρύτερη περιοχή

ΠΗΓΕΣ.

1.ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ.9-1-1994.

2.www.pathsofgreece.gr

3.www.odigostoupoliti.eu

4.www.discovergreece.com

5.www.tovima.gr

6.users.sch.gr

Πηγή: fdathanasiou.wordpress.com